

DIVADLO
alfa
THEATRE

DIVADLO ALFA
Rokycanská 7
312 00 Plzeň

tel.: +420 378 038 451
fax: +420 378 038 478

info@divadloalfa.cz
www.divadloalfa.cz

Metodický list

Proč právě teď uvádíme Gazdinu robu pro dospívající publikum

Přestože se jedná o hru více než 120 let starou, silný příběh zachoval plnost jejího sdělení. Otevírá témata, která mají schopnost trvale oslovovat diváky, byť některé společenské konflikty a kontroverze se v čase rozplynuly nebo zeslábly. Ale i s tím je zajímavé pracovat – při inscenování hry nebo při výuce. Českého jazyka, základů společenských věd, výchově k rodičovství, psychologie, osobnostní a sociální výchovy nebo při hodinách dějepisu.

Abychom našli cestu k dospívajícím divákům a umožnili jim identifikovat se s postavami a rozumět jim, posunuli jsme příběh do současnosti. Tím jsme také vyřešili některé problémy, které nese věk hry – např. nerovné postavení ženy, překážka rozdílné víry, majetková nerovnost nebo nemanželské soužití.

Okruhy možných témat pro práci se studenty /před a po představení/

1) Rozhodování o mém životě

Před představením:

- Je moje rozhodnutí opravdu jen moje? Jaké jsou okolnosti, které ovlivňují moje rozhodnutí? Jak moje rozhodnutí ovlivňuje nejbližší a vzdálenější okolí?
- Jaký význam přikládám svým rozhodnutím? S kým se radím?

Po představení:

- Jaká jsou klíčová rozhodnutí jednotlivých postav? Evy, Mánka, Samka? Jakým způsobem ovlivňují jejich životy?

2) Ne/závislost na rodičích, na dospělých

Před představením:

- Jak si představují nezávislost? Jaká jsou rizika a jaké výhody osamostatnění? V jakém věku si představují nezávislost na dospělých, na rodičích?
- Jaký je současný trend? Je trend tzv. „mama hotelů“ tak silný, nebo je médii zveličován? Znáte ze svého okolí příklady, kdy děti i v pozdním věku neopouští domov? Co z takového rozhodnutí plyne pro děti a co pro rodiče?

Po představení:

- Jak si vedou hlavní postavy Gazdiny roby ve vztahu závislosti a nezávislosti na rodičích, na dospělých? /Evuša, Mánek, Maryša/
- Jak je pro jejich rozhodování klíčové jejich rodinné zázemí?
- Jaké rodinné vazby sledujeme v příběhu? Mešjaná-Mánek; Kotlibovka-Maryša-otec Juro; teta-Evuša

3) Postavení žen

Před představením:

- Žijeme ve století silných žen a slabých mužů? Prožívá společnost krizi mužů? Pokud myslíte, že ano, jak se to projevuje?

Po představení:

- V čem se v představení projevuje síla a slabost jednotlivých postav? /Eva, Mánek, Mešjaná, Samko – ale třeba i Maryša/

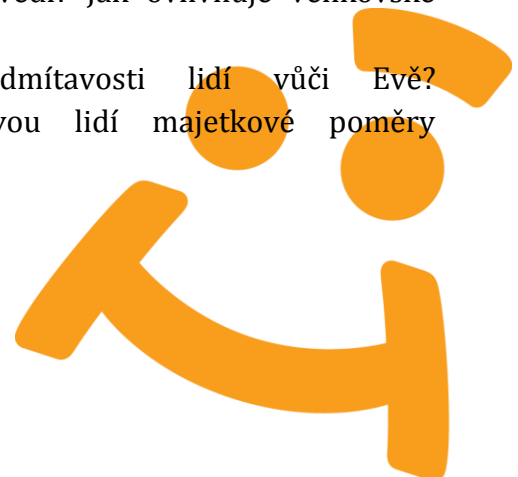
4) Město versus venkov

Před představením:

- Jak vnímáte dnešní rozdíly mezi životem ve městě a na vesnici? Jak to asi bylo před 120 lety? Jakou roli sehrály ve vývoji venkova dějinné události? Války, komunistický režim, ekonomický zvrat po roce 1989?
- Jakou roli podle vás dnes hraje na venkově v mezilidských vztazích širší okolí, než jen rodinné?

Po představení:

- Nakolik o sobě v Gazdině robě všichni všechno vědí? Jak ovlivňuje venkovské prostředí příběh lásky Evy a Mánka?
- Co hraje v daném prostředí roli v odmítavosti lidí vůči Evě? Mohou ještě dnes hrát roli ve vztahu dvou lidí majetkové poměry nebo sociální postavení?

5) Milostné vztahy

Před představením:

- Co všechno vás ovlivňuje při výběru partnera? Co je pro vás podstatné?

Po představení:

- Jaké jsou fáze milostných vztahů v příběhu? Mánek – Eva, Mánek – Maryša, Eva – Samko. Jaké emoce tyto fáze ovlivňují?
- Co vedlo Evu k rozhodnutí vzdát se Mánka a vzít si Samka? A proč pak Samka opustí a uteče s Mánkem?

Možné náměty pro slohové práce:

- 1) Napište příběh Gazdiny roby z pohledu jen jedné ze zvolených postav: Evuši, Mánka, Mešjané, Maryši, Samka – nebo třeba Šohaje, podle volby.
- 2) Které rozhodnutí z inscenace Gazdiny roby považujete za klíčové? Zkuste přepsat příběh, když se rozhodnutí změní.
- 3) Jaké bylo moje dosavadní nejdůležitější životní rozhodnutí? Jak by se můj život vyvíjel, když bych se rozhodl jinak?

Doplnění

Gabriela Preissová

(23. 3. 1862 Kutná Hora – 27. 3. 1946 Praha)

Jedna z klíčových postav českého venkovského realismu, jedna z předních vlastenek a z prvních žen, kterým se podařilo v 19. století uplatnit svůj talent v uměleckém prostředí. Vděčila za to hodně svému strýci, archiváři a spisovateli F. Dvorskému, u kterého se v Praze při studiích na dívčí škole seznámila s prostředím českých umělců a vlastenců. Provdala se v osmnácti letech do Hodonína, kde poznávala zblízka moravské Slovácko a svá pozorování zúročila ve své literární práci. Napsala řadu povídek, v nichž ženy hrají hlavní roli, především je ale autorkou dvou významných děl moderní české dramatiky: „Gazdiny roby“ a „Její pastorkyně“. Obě se dočkaly i operního zpracování. „Její pastorkyni“ proslavil po celém světě skladatel Leoš Janáček. „Eva“ J. B. Foersterera nezískala zdaleka takovou pozornost. Ještě tři hry se dočkaly uvedení v době svého vzniku, repertoárovými stálicemi se ale nestaly: idylku „Jaro v podzámčí“ inscenovalo Švandovo divadlo, Národní divadlo uvedlo ještě Preissově hry „Ve stínu závodiště“ a „Dvě ukolébavky“.

Ke vzniku hry „Gazdina roba“

„Gazdina roba“ tehdy sedmadvacetileté Gabriely Preissově vyšla nejprve jako povídka v lednu 1889 v kulturním, vědeckém a politickém měsíčníku Osvěta. Teprve na přímluvu tehdejšího ředitele pražského Národního divadla a svého dobrého přítele F. A. Šuberta dramatisovala Preissová „Gazdinu robu“. Text hry byl hotový už na podzim téhož roku a Národní divadlo ho začalo zkoušet. Kritika „Gazdinu robu“ většinou cupovala, ale publikum ji přijalo – zůstala osm let v repertoáru. A zapsala se trvale do přízně dramaturgů divadel pražských i oblastních.

(Je zajímavé sledovat některé rozdíly mezi povídkou a hrou: například v povídce Evy dítě nezemře, o to mravně spornější je její útěk s milencem do Vídně.)

„Gazdina roba“ a Plzeň

V Plzni se „Gazdina roba“ hrála poprvé v roce 1890, tedy krátce po prvním uvedení v Praze, a to v divadle, které stávalo v dnešních sadech Pětatřicátníků. Podruhé se vrátila v roce 1903, rok poté, co bylo otevřeno Velké divadlo. 25. 9. 1965 měla premiéru v dnes již zbouraném Malém divadle, v režii legendárního Oto Ševčíka. Zatím poslední činoherní uvedení vidělo plzeňské publikum v dnes již nefungujícím Komorním divadle. Premiéra byla v roce 2004 a v režii Zdeňka Kaloče hráli v roli Evuši Štěpánka Křestánová s v roli Mánka Martin Stránský.

Zajímavost: čtyřikrát se v Plzni hrála také opera „Eva“ (1930, 1934, 1940, 1955).

Po více než deseti letech se „Gazdina roba“ do Plzně vrací

A opět na jiné scéně, v Divadle Alfa. Tentokrát se v roli **Evy krajčírky představí Andrea Ballayová**, slovenská herečka, která do Alfy přišla vloni v září z Nitry. Účinkovala v kamenných divadlech i alternativních projektech mezinárodního dosahu, vystudovala pražskou DAMU, katedru alternativního a loutkového divadla. A v Alfě našla své spolužáky: **Mánek – Petr Vydarený** – zamířil po studiích do uznávaného Západočeského divadla v Chebu, kde získal cenné zkušenosti v zajímavých rolích pod vedením uměleckého šéfa a režiséra Zdeňka Bartoše. Další spolužák, **Josef Jelínek neboli Samko**, prošel ostravským Divadlem Petra Bezruče a libereckým Divadlem F. X. Šaldy. Ještě zmíníme Mánkovu matku, Mešjanovku – Blanka Josephová-Luňáková je držitelkou Ceny Thálie za celoživotní mistrovství v oboru loutkového divadla.

Tomáš Jarkovský a Jakub Vašíček

Tvůrčí tým, který doplňují scénografové Kamil Bělohlávek a Tereza Venclová, se semknul už při studiích pražské KALD DAMU. Vznikaly hry a první spolupráce s pražským Divadlem Minor, libereckým Naivním divadlem, slovinským loutkovým divadlem v Mariboru, Západočeským divadlem v Chebu, Malým divadlem v Českých Budějovicích a dalšími scénami. Od září 2014 tvoří duo Vašíček-Jarkovský umělecké vedení královéhradeckého Divadla Drak. Často spolupracují s hudebníkem a skladatelem Danielem Čámským, tak je to i v případě „Gazdiny roby“.

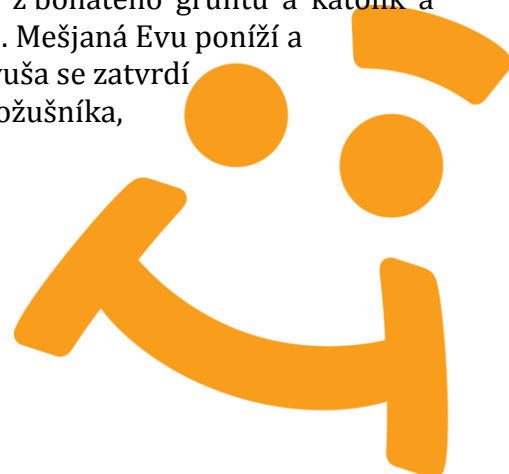
S plzeňským Divadlem Alfa spolupracují dramaturg T. Jarkovský a režisér J. Vašíček kontinuálně.

Pro Alfu napsali několik původních her (např. „Čert tě vem!“) a v pořadí čtvrtý kus zároveň také inscenují („Hamleteen“, „Spadla klec! Aneb První případ podporučíka Vitáska“, „Ostře sledované vlaky“, „Gazdina roba“). Kromě titulů zaměřených na děti **sledují T. Jarkovský a J. Vašíček společně s dramaturgy Alfy linii dospívajících hrdinů v klasických dílech českých i světových. První byl Hamlet, následoval Miloš Hrma a nyní je to první dívka-žena, Eva krajčírka v „Gazdině robě“.**

Stručný obsah původní hry „Gazdina roba“

Hra je rozdělena do třech dějství, základní strukturu respektuje i hra T. Jarkovského a J. Vašíčka na motivy G. Preissové.

1. Jednání - Eva krajčírka, krásná, šikovná a nemajetná mladá dívka, luteránka, se zlobí na svého milého, Mánka Mešjaného. Slaví se hody a on přijal stárkovství a jeho družku, stárku, dělá Maryša Kotlibová. Evuša žárí a současně čelí tlaku své rodiny i bohaté rodiny Mešjaných, aby od Mánka upustila. Mánek je z bohatého gruntu a katolík a navíc nerozhodný mladý muž, který podléhá své matce. Mešjaná Evu poníží a varuje ji, že nikdy nedopustí, aby se s Mánkem vzali. Evuša se zatvrdí a rozhodne se pro sňatek z rozumu. Vezme si Samka, kožušníka, rovněž luterána.

2. Jednání - Eva nevychází ze smutku, přišla o svoji dcerku. Vinu za její smrt dává svému muži Samkovi. Ten totiž odmítl z morálních důvodů zavolat k nemocnému dítěti doktora – považuje ho za nepočetného, protože si vzal rozvedenou ženu. Eva si vzala nemilovaného muže a teď se jí ještě víc protiví. Mešjaná neustává ve výpadech proti Evě ani po její svatbě se Samkem a dál dráždí její hrdou povahu, ačkoliv jí Eva vyhověla a ustoupila od Mánka. Přitom ví, že Mánek na ni stále myslí, i když si vzal podle přání své matky Maryšu Kotlibovou a má s ní dvě děti. Proto se s ním sejde a zjistí, že se opravdu mají stále rádi. Mánek navrhne, aby Eva utekla od manžela a šla s ním do Rakouska, kde bude se skupinou zhruba 200 lidí pracovat na poli jednoho barona. Eva bude vystupovat jako jeho žena, proto nabere pracovníky mimo jejich rodnou obec, počítá, že nebudou znát pravý stav věcí. V Rakousku pak vymyslí, jak se rozvést se současnými nemilovanými partnery - a pak se vezmou. Eva uvěří Mánkovu slibu a utíká od Samka.

3. Jednání – Evuša hospodaří s Mánkem v Rakousku. Ukáže se, že řeči se šíří rychle: Evě říkají „gazdina roba“. („Gazdina roba“ je Preissové zdařilý, ale umělý termín. Vychází z někdy pejorativního nádechu slova „roba“, „robsko“ – někdy ve významu troufalá, nestydatá žena. A gazdina je hospodyně, manželka. Máme tedy před sebou nepočetnou svobodnou ženu, která si hraje na hospodyně, manželku.) Eva je nešťastná, chce, aby Mánek dostal slovu a vzal si ji, aby nemusela žít v hanbě. Ten se dozvídá od advokáta, že je to možné, ovšem není jednoduché dosáhnout rozvodu. Navíc přijíždí Mešjanovka a vyčítá Mánkovi, že utekl od rodiny a žije v hříchu s Evou. Mánek nakonec uhýbá a navrhuje Evě, aby nechali vše, jak je a žili spolu jako muž a žena jen jednou za rok v Rakousku během polních prací. Eva to vnímá jako zradu a nevidí ze své situace východisko. Proto skáče do Dunaje a umírá.

